

Dokument inifrån: Snällfällan

- Vilka deltog i arbetet?

Erik Sandberg var producent och gjorde research, inspelning och manus.

Mats Lund fotade.

Helena Fredriksson klippte

- Var publicerades jobbet?

Dokument inifrån, SVT2

- När publicerades/sändes bidraget?

Söndag 7 maj 2006, klockan 20.00

- Hur fick du/ni ursprungsidén till projektet?

Jag (Erik Sandberg) fick i uppdrag av Dokument inifrån att granska folkpartiet som en del i Dok In-satsningen inför valåret 2006. I min grundresearch upptäckte jag att de flesta folkpartister vände sig emot den allmänt spridda uppfattningen att förändringarna i partiet inträffat efter (eller i samband med) det framgångsrika utspelet om språktest i valrörelsen 2002. De jag talade med ansåg istället att partiets nya strategi och kurs stakades ut redan under åren 1994-1997 Någonstans där formade jag en idé om att skildra folkpartiets förändring med utgångspunkt från 1994, berättat av dem som var med och att jag skulle försöka komma nära partiets inre liv genom att bygga historien kring enskilda händelser, personer och möten. Huvudvinkeln att folkpartiet kopierat danska Venstre, växte fram mer successivt under arbetets gång i takt med att jag fick nya exempel på Venstres stora betydelse.

- Vilka arbetsmetoder tillämpade du/ni?

Mycket researchintervjuer, ofta under källskydd. Det blev många långa och upprepade samtal, luncher och fikastunder med folkpartister.

Längre inspelade intervjuer som till stor del byggde på specifika frågor om enskilda händelser med följdfrågor om hur och varför, oftast i lågmäld ton och i undantagsfall med konfrontativa inslag. En framgångsrik metod i intervjuerna med partiets ledning var att jag medvetet nämnde initierade detaljer för att tydliggöra att jag var väl insatt (det är ingen idé att slingra sig). Flera gånger ledde det till att de ”erkände” mer än de behövde.

Offensiv dokumentär inspelning från landsmöte, riksmöte och ytterligare några offentliga tillfällen. Dels fick vi bra bildmaterial i form av scener med partiets ledande personer, men det faktum att vi ”trängde oss på och tog plats” underlättade faktiskt det fortsatta arbetet. Partiledningen, som inledningsvis varit avvisande till att medverka i dokumentären, tvingades till samarbete när de insåg att ”de inte skulle bli av med oss”, Många gräsrotter blev också intresserade av vårt arbete och tog kontakt.

- Vilka typer av källor använde du/ni?

Huvudsakligen muntliga:

Folkpartister. Främst de som är eller varit centralt placerade i partiet under åren 1993-2006. Upptäckte tidigt att jag ofta fick god hjälp av f d politiska sekreterare på riksdagskansliet. Dessa tjänstemän hade haft god insyn i partiets innersta krets och flera hade lämnat den aktiva politiken. (Här hade jag stor hjälp av att jag kom över gamla telefonböcker.)

Men också:

Riksarkivet: Anne Wibbles personarkiv (främst mötesanteckningar från 90-talet), fp-arkivet (mobiliseringsgruppens handlingar från 91-92 samt handlingar från landsmöten på 90-talet)

Tidningsarkiv, teve- och radioarkiv

Folkpartiet: Offentliga rapporter från partiets arbetsgrupper, partiledartal och möteshandlingar. Debattböcker och liknande. Inte minst den outgivna Fem god råd om ett alldeles för litet parti (Johan Jakobsson och Håkan Tenelius, 1995)

- Stötte du/ni på några problem? Vilka?

Folkpartiledningen gick tidigt ut med varningar till partiets aktiva där de ombads att vara försiktiga i kontakten med mig. I samband med folkpartiets landsmöte i augusti 2005 spreds ett rykte om att jag var socialdemokratisk spion förklädd till journalist (!) Detta, samt det faktum att politiskt aktiva är medietränade och allmänt på sin vakt gjorde att jag många gånger inte fick veta sanningen om vissa händelser. I flera fall tvingades jag släppa intressanta spår eftersom jag inte kunde gå vidare med tipsen. Folk vägrade prata, helt enkelt.

- Hur lång tid tog projektet?

Sju månader (utslaget på drygt ett år), varav ungefär tre månader research, sex veckor inspelning, en månad manusarbete och sex veckor klippning.

- Har projektet fått några konkreta följder?

Stor uppmärksamhet på ledarsidor, debattsidor och politiska bloggar. Kritiker inom folkpartiet krävde ny kurs för partiet och korten på bordet från partiledningen.

En intern debatt drog igång inom folkpartiet efter dokumentären. Debatten handlade mycket om hur ledartrojkan Leijonborg, Jakobsson och Björklund fått alltför stor makt och diskussionen tog förnyad fart under hösten efter dataintrångsskandalen och valnederlaget. Diskussionen är i hösta grad levande och det pågår idag en maktkamp om vem som ska ta över efter Leijonborg.

Medvetenheten ökade om folkpartiets kampanjmetoder och Venstres roll som inspirationskälla, vilket påverkade journalistkollegors rapportering och debatten om de utspel folkpartiet kom med under sommaren, efter att programmet sänts. Framför när folkpartiet kom med förslaget om litteraturkanon i skolan, gjorde många nyhetsredaktioner snabbt kopplingen till Danmark.

Medvetenheten om Johan Jakobssons roll i formandet av det nya folkpartiet ökade vilket påverkade rapporteringen och debatten kring dataintrångsskandalen fyra månader senare.

- Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

Ledarsidorna, så väl socialdemokratiska som borgerliga, har varit positiva till dokumentären, och följt upp frågeställningen.

Internt i Folkpartiet har dokumentären fått stor uppmärksamhet.

Utåt har folkpartiet angripit dokumentären (och mig personligen som journalist) i två debattartiklar i Expressen. Under rubriken ”Socialistisk indoktrinering bakom mobbningen av fp” skrev Maria Leissner (14/8) att dokumentären är resultatet av vänstervridningen inom journalistkåren. Lars Leijonborg gick ännu längre under rubriken ”Hetskampanjen mot fp bygger på lögn” (21/8) där jag anklagades för ohederlighet, okvädningsord, lögn och dolda avsikter. Jag besvarade kritiken i två artiklar i Expressen (18/8 och 30/8).

- Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

Nej. Trots att personer i folkpartiet ledning offentligt har kallat dokumentären för hårdvinklad, försåtligt klippt och byggandes på lögn, har ingen anmält den till granskningsnämnden.